

Nr 216.

Av herr **Molin** i Dombäcksmark, *om skrivelse till Kungl.*

Maj:t angående varaktigt befrämjande av en rationell fiskeripolitik.

Allt större och större problem föras, med vad tiden går, framåt och kräva sin lösning. Nuvarande förhållanden rent av framtvunga omedelbara åtgärder på alla områden ej minst på den viktiga näringspolitikens. I följd av vårt för närvarande allt för stora beroende av främmande länders alster har det blivit för oss en nationell plikt att söka, så långt det står i vår förmåga, att ordna vårt näringsliv, så att vårt oberoende skall ökas och icke minskas. Under innevarande riksdag, som framför alla andra riksdagar känt trycket utifrån och lärt sig inse nödvändigheten av att allt bör göras för att säkerställa näringarna: industrien, jordbruket, skogsdriften m. m., hava en hel del stora, vittomfamnande nationalekonomiska spörsmål framförts, vilka — som är att hoppas — komma att bli föremål för riksdagens synnerliga uppmärksamhet och positiva, landsgagneliga åtgärder.

En näringsgren, som tyvärr hittills kommit i skymundan, är fisket, vare sig det nu gäller storsjöfisket, skärgårdsfisket eller sötvattensfisket. Dock torde kunna sägas, att det svenska fisket ingalunda är någon oviktig faktor i folkhushållningen. Att så är hava statsmakterna för länge sedan insett och det redan under hägnen av fredliga förhållanden ute i världen. Vid 1902 års riksdag förelåg en motion av enskilda motionärer med begäran om skrivelse till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t täcktes taga i övervägande, huruvida och i vad mån åtgärder lämpligen kunde vidtagas för främjande och upphjälpande av Östersjö- och sötvattensfisket, samt därefter till riksdagen inkomma med förslag i detta avseende. Motionärernas framställning bifölls, och en riksdagsskrivelse i ämnet kom till stånd (nr 142).

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 4 saml. 94 häft. (Nr 216.)

Följderna av denna riksdagens hänvändelse hava också visat sig uti de åtgärder, vilka med riksdagens bistånd sedermera vidtagits. Här torde i detta sammanhang endast böra bemärkas, att under årens lopp fiskeridadministrationen väsentligt förbättrats, att staten på flerahanda sätt sörjt för fiskarebefolkningens ekonomiska, kulturella och sociala förhållanden eller åtminstone i vissa avseenden låtit dessa spörsmål bliva föremål för vittgående utredningar, att en lag om gemensamhetsfiske trätt i kraft, och att knappast någon detalj i fråga om fisket icke varit föremål för dryftande.

Men med allt erkännande av den goda vilja riksdagen visat i fråga om fiskerinäringens utveckling, kan man dock ej underlåta att finna, att oändligt mycket återstår, som tarvar omedelbart ingripande i syfte att så ordna fiskerinäringen såväl ute i havet som i sötvattensområdena, att fisket ej blott kan förse Sveriges folk med nödiga produkter utan även lämna överskott för export till främmande länder. Sverige med dess ofantliga fiskeriområden torde framför andra land hava förutsättningar att driva fiske i stort, och på så sätt medelst fiske i avsevärd mån bidra till ökad nationalförmögenhet och minskat beroende av främmande länder i folk-näringshänseende.

Oavsett således att riksdagen redan 1902 tagit hela fiskerifrågan under behandling och uttryckt sin vilja att något bör göras för fiskets förbättrande och oavsett de många åtgärder, som sedermera vidtagits till fiskerinäringens fromma, torde det ej vara överflödigt att ännu en gång rycka frågan in på livet, då densamma *nu* måste anses äga dimensioner, varom man 1902 med all säkerhet ej hade någon aning.

Vidkommande *havsfisket* torde man skilja på det s. k. storsjö- eller djupvattenfisket och skärgårdsfisket. Det förra torde, vad beträffar västkusten, under nuvarande tider ej lida av så stora svårigheter, helst som priserna oavslåligt gått uppåt och avsättningen varit god och i framtiden med säkerhet även kommer att bliva god. Vad som dock fattas utöfarna av det ansträngande och av faror uppfyllda yrket är förbättrade sociala förhållanden, föreningsväsende och försäkring för diverse ändamål, mera stabila avsättningsmöjligheter samt förbättring i fråga om bostads- och sanitära förhållanden. Detsamma gäller naturligtvis alla havsfiskare och och särskilt de norrländska, vars bostads-, äganderätts- och levnadsförhållanden f. n. stå under all kritik. Bristande kunskap i vad man kan kalla fiskeriteknik är också förhanden. Ofantliga värden kunde t. ex. upphämtas i Östersjöns och Bottniska vikens djupvatten, om fiskarebefolk-

ningen ägde kunskap och medel att hämta upp havets skatter. Som exempel härpå kan anföras, att det är först på senare tid några företagsamma fiskare kommit underfund med att torsk med fördel kan fiskas i Bottniska viken.

Angående skärgårdsfisket må nämnas, att strömmingsfisket, som väl måste anses som ett av de viktigaste, erbjuder en massa svårigheter, ej blott i fråga om det rent yrkesmässiga utan också — och vad värre är — i fråga om äganderättsförhållandena. Det torde icke bli någon stabil ordning ägnad att uppmuntra folk att utöva det nationalekonomiskt viktiga yrket, om ej lagen om rätt till fiske grundligt revideras och lag och rätt bli tydligt skrivna. Rent olidlig är en sådan lagstiftning, som sanktionerar s. k. gammal hävd av olika slag vid snart sagt varje klippa, skär och grund, särskilt vad nu gäller den norrländska kusten. Nationens samvete borde förbjuda, att den viktiga fiskerinäringen skall vara beroende av slik lagstiftning.

En omständighet, som är särskilt ägnad att ingiva farhågor för skärgårdsfiskets framtida bestånd, är kraftstationsanläggningarna i våra älvar. Att dessa kraftstationer inverka och i framtiden i än högre grad komma att jämsides med timmerflottningen i mer eller mindre grad fördärva vandringsfisken, särskilt laxen, torde vara uppenbart. Då ett större nationalekonomiskt intresse måste vika för ett mindre, kan det ej komma i fråga, att för endast laxfiskets skull förhindra eller försvåra vattenkraftens tillgodogörande. För flodfisket spela kraftstationerna mindre roll, då fiskerättsägarna ju äga rätt att erhålla full ersättning för de olägenheter för fisket, som kunna uppstå. Så är dock ej fallet med skärgårdsfiskarna, som i och för laxfiskets bestånd äro beroende av att laxen kan få uppgå i älvarna för lek. Om sålunda laxfisket förstöres i älvarna, blir skärgårdsfiskarebefolkningen, som ej kan göra sin rätt gällande, lidande på saken. Så mycket hellre bör det då vara angeläget för statsmakterna att genom effektiva åtgärder för främjande av det egentliga skärgårds- och djupvattensfisket så att säga soulagera yrkesutövarna av detta fiske för minskat eller förstört laxfiske.

Vad härefter vidkommer själva *flodfisket* är redan nämnt, att vattenkraftsindustrien i förening med trävaruindustrien komma att alldeles fördärva detta fiske åtminstone vad beträffar laxfisket. Då de, som idka flodfisket, i allmänhet jämväl äro strand- och vattenrättsdelägare och såsom sådana åtnjuta ersättning för fiskets förstörande i samband med försäljning av vattenrättskraften, äro vederbörande fiskerättsägare icke så mycket att beklaga, privatekonomiskt sett. Men då förstörandet av fisket tillika drabbar

skärgårdsfiskarena, lärer det från moralisk och nationalekonomisk synpunkt ej gå an att utan vidare låta det bli vad det kan. I den mån vattenkraften i våra älvar utnyttjas, måste därför i nationalekonomiskt intresse och i skärgårdsfiskarens intresse effektiv fiskodling i våra älvar startas och för framtiden upprätthållas. Det hittills i detta avseende av statens fiskeritjänstemän praktiserade systemet att som villkor för byggnadslov i älvarna fordra, att den första kraftstationen i älven skall ikläda sig kostnaderna för vandringsfiskens bestånd — oavsett huru många kraftstationer sedermera fram i tiden till äventyrs kunna uppstå — är orättfärdigt. Det systemet, vilket hittills i ovist nit tillämpats, är endast ägnat att försvåra och förhindra monteringen av våra forsar. Skulle någon rättvisa kunna tillskrivas ett system, utgående från att de som förstöra fisket också borde sörja för rationell fiskodling, borde de onera, varom här är fråga, proportionellt fördelas på varje kraftstationsföretag, som kommer till stånd. Men även en sådan proportionell fördelning är ur många synpunkter olämplig, då man på förhand ej vet, huru många företag, som i framtiden kunna komma till utförande. Återstår då icke annat än att staten eller hushållningssällskapen eller båda i förening sörja för själva fiskodlingen och kraftstationerna för fiskevägarnas öppenställande med den kombinationen, att staten i stället för att ålägga bolag och ekonomiska föreningar, vilka sakna all sakkunskap på området, att bedriva så grannliga saker som fiskodling, beskatta företagen och därmedelst skaffa medel för fiskets upprätthållande. Mycket litet uppmärksamhet har ägnats åt *insjöfisket*. Bildligt talat ligger detta fiske f. n. för föfot. Ingenting åtgöres för att bringa detsamma på rationell bog. Härutinnan spela äganderättsförhållandena stor roll. Den nya lagen om gemensamhetsfiske har på intet sätt infriat de förhoppningar, som ställdes på densamma. Den har, så vitt jag vet, ingenstades i Norrland kommit i tillämpning och dock är Norrland ett »de tusen sjöars land». Så länge det ej på något sätt kan ordnas så, att fiskerätten, om så ock vore genom tvångsåtgärder, kan samlas under ett enhetligt gemensamt styre, i de fall då fiskerätten är splittrad på en massa delägare, så länge är ett rationellt och lönande fiske med ty åtföljande fiskevård omöjligt.

Ett som synes riktigt grepp på denna fråga om insjöfisket återfinnes uti motionerna nr 13 i första kammaren och 99 i andra kammaren vid 1906 års riksdag. Motionärerna framhålla, att Sveriges sjöar upptaga en areal av 3,600,000 hektar. En dylik vattenareal skulle, om den sköttes på ett rationellt sätt, kunna giva en rätt betydande inkomst. F. n. kunde den årliga medelavkastningen ej uppgå till mer än på sin höjd 2 à 3 kg.

fisk pr hektar, vilket för hela riket skulle göra en produktion av c:a 9 millioner kg. sötvattensfisk om året. Jämförde man avkastningen av t. ex. Tysklands sjöar, så funne man, att en medelgod sjö, där avkastar c:a 30 à 40 kg. fisk om året pr har eller 12 till 16 gånger så mycket som en medelgod sjö här i Sverige. Detta kunde ju delvis bero på klimatiska förhållanden, och att de flesta sjöar där äro mindre och grundare än en stor del svenska sjöar, men huvudorsaken till den ofantligt stora olikheten måste dock utan tvivel bero på de olika sätten att hushålla med fisket och tillgodogöra sig fisken. Det är lätt att fatta, säga motionärerna, vilken ofantlig nationell ekonomisk betydelse det skulle hava för vårt land, om våra sjöar kunde fås att avkasta ens hälften så mycket som de tyska sjöarna. Motionärerna ingå därefter på frågan om äganderättsförhållandena och hur dessa enligt motionärernas mening böra lösas. Den uppfattning i ämnet, som motionärerna utvecklat, är utan tvivel riktig och hänvisas f. ö. till motionerna. Ehuru vederbörande utskott fann motionerna »behjärtansvärda» avslogos de med hänvisning till ovan omnämnda riksdagbeslut av år 1902. Sedan har, som också redan nämnts, lagen om gemensamhetsfiske kommit till utan att dock kunna tillfredsställa de mest elementära fordringar på rationell fiskevård i våra sjöar. Med sådana nedslående resultat för ögonen är det allt skäl uti att ånyo låta motiveringen till motionerna av år 1906 bli föremål för riksdagens begrundande.

Nu är det givetvis inte nog bara därmed, att äganderättsförhållandena ordnas så, att vägen till rationell fiskevård i våra sjöar blir framkomlig. Staten måste verksamt ingripa i syfte att befrämja att också något göres, sedan de största stötestenarna välts bort från vägen. Förslag till sådana åtgärder må dock ankomma på en om möjligt blivande ny och förnuftig administration av sötvattensfisket.

Att uppmuntra och stödja strävandena i fråga om *fiskodling i dammar* och det säkerligen ej föraktliga *bäckfisket* torde jämsides med det övriga ej vara något att alldeles blunda för.

Glädjande nog föreligger redan vid denna riksdag förslag att så tillvida ändra bestämmelserna rörande utlåning av fiskerifonden, att lån skall kunna lämnas i och för anläggning av dammar för fiskodlingsändamål.

Innan det dock kan bli tal om en i alla avseenden rationell fiskevård i våra hav, floder, sjöar, bäckar och dammar kräves ej blott att folk finnes, som med liv och lust vill och kan ägna sig åt fiskerispörsmålen utan även att dessa spörsmål blivit vetenskapligt undersökta och att vi få

veta, huru mycket vatten vi ha, vad varje vatten duger till och vad varje fiskart behöver för sin trevnad.

Skam till sägandes stå vi här i Sverige på mycket låg nivå i dessa stycken. De fåtaliga experter vi äga på området, hinna givetvis icke alls att utreda dessa vidlyftiga frågor, och kompetensen hos våra fiskeritjänstemän, som kastas hit och dit, och som hava allt för stora områden under sin domvärjo är, så vitt jag kunnat finna, ej mycket att skryta med. F. n. fungera våra fiskeritjänstemän endast såsom några slags rådgivare utan någon reell makt och myndighet. Med hänsyn till på vissa håll ådagalagd kompetens är ett sådant förhållande ej precis att beklaga, snarare tvärtom, men att det ej är — det ena med det andra — såsom det borde vara i ett ordnat samhälle, ligger i öppen dag. Hushållningssällskapen — det torde kunna fastslås — äro de f. n. mest kompetenta och det är också de, som utträttat något — det lilla som nu är — i fråga om fiskets upphjälpande. Tills vidare och till dess vi kunna glädja oss åt att få se fiskefrågorna bliva föremål för ett mera omfattat vetenskapligt studium — teoretiskt och praktiskt — torde det vara skäl uti att hushållningssällskapen behålla styret ute i det praktiska livet.

Det till vilket jag härutinnan vill komma är att påvisa det oavvisliga behovet här i landet av att en vetenskaplig fiskeriförsöksanstalt kommer till stånd. En så pass viktig näring som fisket kan ej fortfarande få gå så att säga på Guds försyn. Enligt vad jag inhämtat, hava också en del hushållningssällskap lancerat denna idé, vilket till yttermera visso bevisar, att hushållningssällskapen stå med huvudet högre i fråga om omsorgen om fiskerinäringen än vissa statens fiskeritjänstemän ute i orterna. Ej minst med hänsyn till önskvärdheten att befordra denna frågas lösning har jag nedskrivit denna motion. Det måste och det fort nog bringas någon reda i allt detta kaos på fiskerinäringens område. Vad som behöves just nu är en ledande tanke och en ordnande hand på fiskeriväsendets område till nytta för land och folk.

På grund av det anförda tillåter jag mig hemställa,

att andra kammaren för sin del beslutar, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t snarast möjligt måtte låta utreda på vad sätt staten lämpligen kan medverka till varaktigt befrämjande av en planmässig, rationell fiskeripolitik, exempelvis genom upprättandet av någon i samband

med lantbruksstyrelsen och hushållningssällskapen stående vetenskaplig praktisk institution samt för riksdagen framlägga resultatet av denna utredning.

Stockholm den 6 februari 1916.

Emil Molin,
Dombäcksmark.
